

Evaluation vs Assessment

حمید وکیل

حلقه مطالعاتی ارزیابی تاثیر اجتماعی

هدف اصلی ارزیابی اثرات، پیش بینی، شناسایی و تجزیه و تحلیل دقیق کلیه آثار مثبت و منفی طرح بر محیط زیست طبیعی و انسانی است.

(رسولی نسب و دیگران ، ۱۳۹۶ به نقل از Valve, Toro et al., 2012)

ارزشیابی به مفهوم فرایند گردآوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات لازم برای قضاوت درباره ارزش و شایستگی یک برنامه، پروژه، راه حل و فعالیت است. ارزشیابی به بررسی، داوری و تخمین ارزش، کیفیت، اهمیت، مقدار، میزان و شرایط یک پدیده به منظور درجه بندی، تسهیل گری، پیشبرد یا تغییر می پردازد (شریف زاده، اسدی، شریفی، ۱۳۹۰: ۴۳-۴۴). به لحاظ کارکردی، ارزشیابی در پی تامین اطلاعات نظام مند درباره فعالیت ها، ویژگی ها، نتایج، کارمندان و محصولات و خدمات یک مجموعه معین (سازمان، برنامه یا پروژه) است تا کارایی، اثربخشی و بهره وری، شناسایی نقاط ضعف و تلاش برای اصلاح آن در مراحل بعدی (یادگیری و بهبود مستمر عملکرد)، پاسخگویی، شناسایی نیازها و مسایل جدید و فراهم سازی مبنایی برای تشویق و ارتقای شغلی کارکنان، تضمین شود.

به این ترتیب ارزشیابی، در پی ارزیابی کیفیت و ارزش یک محصول یا خدمت است و فرایندی است که نشان میدهد چه کسی تا چه اندازه ای کاری را که طبق برنامه برعهده‌اش گذاشته است بخوبی انجام داده است و آیا برنامه‌ها به هدف‌های تعیین شده دست یافته‌اند یا نه؟

(شریف‌زاده، اسدی، شریفی، ۱۳۹۰: ۷۸)

بنابراین به طور خلاصه، ارزشیابی بررسی و سنجش کارایی موسسه یا برنامه اجتماعی است. عموماً متغیرهای وابسته این نوع پژوهش‌ها، همان بازده یا نتایج برنامه‌ها هستند و دروندادهای مورد سنجش در ارزشیابی شامل مقاصد، اصول، روش‌ها، کادر، مشمولین [ذینفعان]، محل، مدت ارائه خدمات، اندازه، پشتوانه و مدیریت برنامه و بانیان برنامه است

(بیکر، ۱۹۹۴، ۳۴۹)

	کدام به معیار نیاز دارد؟
	کدام فرایند را میبیند و کدام محصول را؟
	کدام به سنجش نیاز دارد؟
	کدام کفایت را می سنجد؟
	معیارها توسط ارزیاب تعیین می شود یا توسط همه طرف ها
	گزینه های دیگر / جایگزین در کدامیک بررسی میشود
	در محیط مدرسه ارزیابی و ارزشیابی چه سودی دارند و به کار چه کسانی می آیند؟

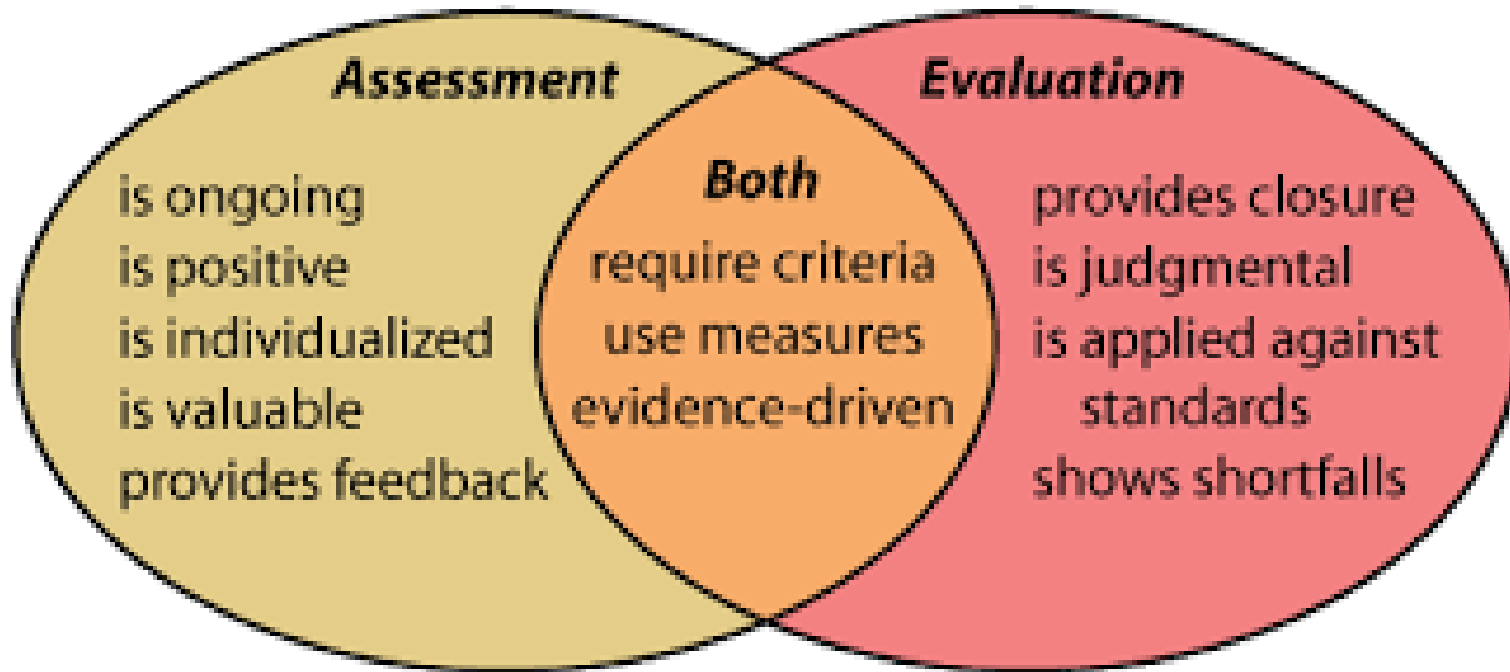
The Purpose of...

assessment
is to
INCREASE
quality.

evaluation
is to **JUDGE**
quality.

خلاصه / برآیندی

تشریحی

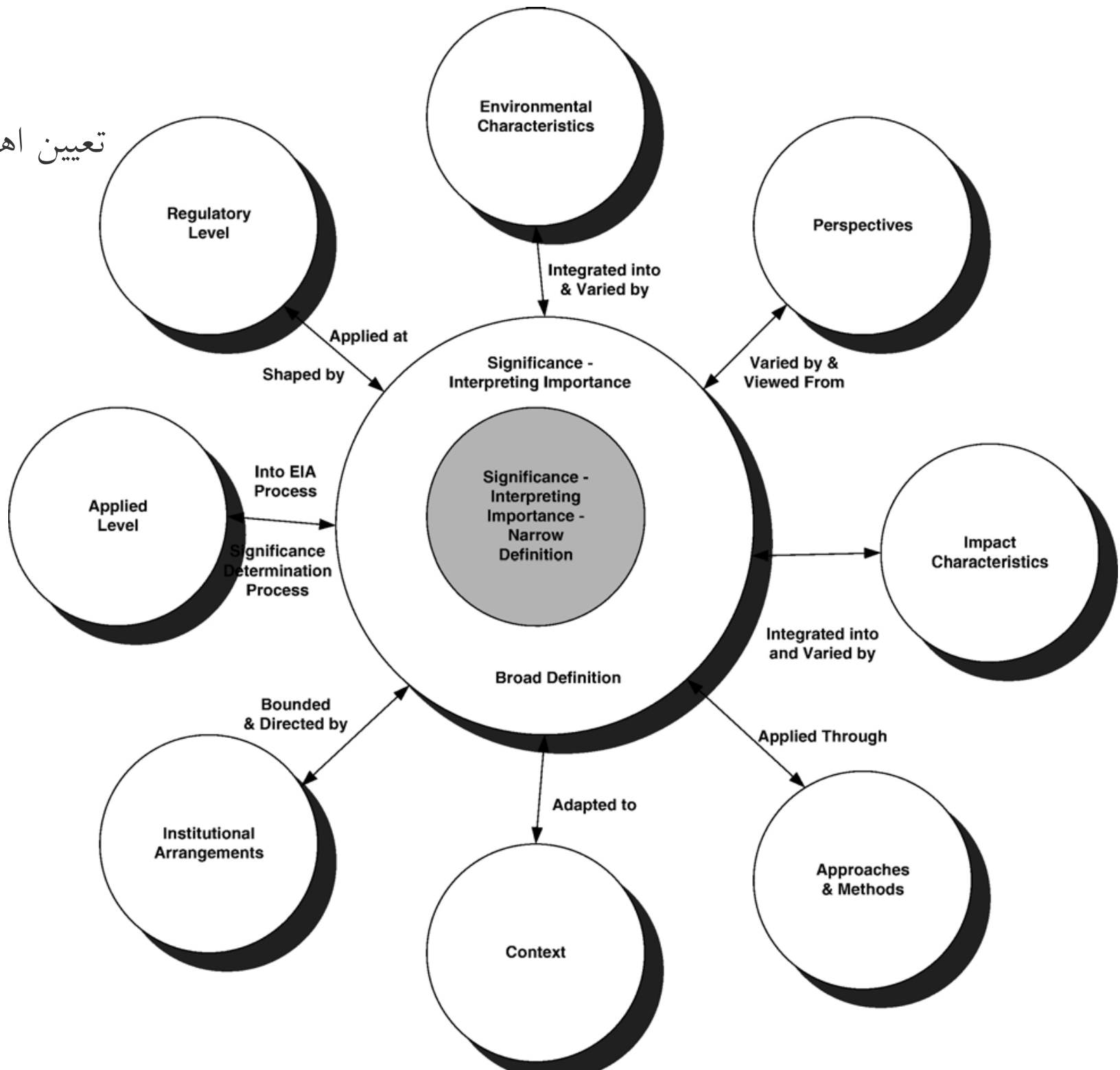
ارزشیابی و فرایند ارزیابی تاثیر

«ارزشیابی به دو شکل انجام شده است؛ یکی اینکه انجام آن بصورت داخلی در درون خود فرایند EIA باشد یا اینکه انجام آن جدای از فرایند EIA صورت بگیرد با استفاده از دستگاه سیاسی فراهم آمده توسط موسسات تصمیم سازی برای بررسی مصالحه‌ها، سبک سنگین‌ها و ارزش‌های اجتماعی وابسته»

(Morgan, 1998, ۴۵)

برای انجام ارزشیابی مفهوم «اهمیت» بروز می کند. تعیین اهمیت ها در EIA ، به دآوری درباره آنچه که مهم، مطلوب و قابل قبول است، می پردازد و همچنین درجه اهمیت آنها را تفسیر می کند. «این دآوری ها بر تفسیرهای تصمیم گیری ها تمرکز دارند، اثرات متقابل پیامدها و محیط پذیرنده را نشان می دهند، متناسب با زمینه و چشم انداز متفاوت اند، در سطوح نظارتی و کاربردی عمل می کنند، شامل رویه ها و روش ها می شوند و می توانند بلندنظرانه یا تنگ نظرانه تعریف شوند. این ویژگی ها اشاره دارند به نیاز به شناسایی، اثبات و ارزیابی اثربخشی ارتباط میان تعیین اهمیت و تصمیم سازی، سازگاری زمینه ای یا متنی، نقش دیدگاه های متفاوت، دامنه روش های تعیین اهمیت و انتخاب روش ها» (Lawrence ، ۲۰۰۷-۱)

تعیین اهمیت تاثیرها

به این ترتیب در ارتباط با تصمیم گیری EIA تعیین اهمیت مهم می شود. به عنوان مثال، اینکه کدام پروژه ها باید در نظر گرفته شوند؟ چه اثری قابل قبول است؟ تأثیراتی که نیاز به اقدامات تعدیلی دارند؟

بنابراین، باید فرآیند EIA اینچنین هدایت و مقید به داوری های مبتنی بر ارزش (یعنی ذهنی) می شود. (Lawrence، ۲۰۰۷-۱، ۷۶۲) در واقع تعیین اهمیت، موضوعی ذهنی subjective، هنجاری normative و وابسته به ارزش است (همان) «این نشان می دهد که تعیین اهمیت نباید منحصر به «کارشناسان» یا «خبرگان» فنی باشد. عموم و کارشناسان نیازها و ارزش های خود را دارند. همچنین تعیین مناسب بودن تصمیمات و اقداماتی که قبلا برای سودمندی آنها گرفته شده اند. » (همان)

شیوه ها و رویکردهای ارزشیابی در فرایند ارزیابی تاثیر

تعیین اهمیت پیامد در EIA بسته به رویکرد و روش‌های انتخاب شده تفاوت دارد. روش‌های ممکن برای تعیین اهمیت تاثیرها، از ترکیب سه رویکرد کلی آن ریشه می‌گیرند. سه رویکرد عمده برای تعیین اهمیت عبارتند از: رویکرد فنی (Technical)، رویکرد مشارکتی (Collaborative) و رویکرد چون‌وچراهای استدلالی (Reasoned argumentation) یا ترکیبی ساختاریافته (composite) از آنها.

الف- روش‌های ارزشیابی فنی عبارتند از :

- روش‌های پولی (شامل اقتصادی، قیمت گذاری با آزمایش تجربی و قیمت گذاری با پرسشنامه انتخاب هزینه، قیمت گذاری با پرسشنامه مزایده، بازار، جانشین بازار و...)
- روش‌های غیر پولی (شامل روش‌های MCDM)

ب- روش‌های ارزشیابی اجتماعی: از روش‌های ارزشیابی که هم ابعاد اجتماعی و هم ابعاد فنی را در بردارند،

دو نمونه SAGE و PEM (که پانل به نسبت دیگری کارا تر است) وجود دارند.

- SAGE :Social judgement capturing, adaptive goals achievement, environmental assessment
- PEM : Pannel Evaluation Method

- رسولی نسب ، فاطمه.بهمن جباریان امیری، محمد کابلی، افشین دانه کار، ۱۳۹۶، ارزشیابی بیانیه های ارزیابی اثرات محیط زیستی در کشور، محیط زیست طبیعی، دوره ۷۰، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۶، صفحات ۳۳۷-۳۴۹
- بیکر، ترز. ال. ۱۹۹۴، نحوه انجام تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ نایی، نشر نی.
- شریف زاده، ابوالقاسم، علی اسدی، مهنوش شریفی. ۱۳۹۰، ارزش یابی پیامدگرا در فرآیند توسعه پایدار (راهنمای پایش و ارزش یابی پروژه های توسعه روستایی)، جهاد دانشگاهی
- Lawrence, David P. Impact significance determination—Back to basics, *Environmental Impact Assessment Review* 27 (2007) 755 – 769
- • Morgan, Richard. *Environmental Impact Assessment a methodological perspective*, 1998, Kluwer Academic Publishers.